

Konflikty etniczne na obszarze państw członkowskich Unii Europejskiej

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Wygasły konflikt w Irlandii Północnej wybuchnie na nowo? Ostrzeżenie przed konsekwencjami Brexitu*, dostępny w internecie: wiadomosci.wp.pl [dostęp 10.01.2020 r.].
- Źródło: Piotr Celinski, *Greckie wyspy przepętnione uchodźcami. Ateny domagają się od Europy solidarności*, 13.08.2019 r., dostępny w internecie: euractiv.pl [dostęp 10.01.2020 r.].
- Źródło: Maciej Stasiński, *Baskowie chcą nowego statutu autonomii. Pójdą drogą Katalonii?*, 2.12.2019 r., dostępny w internecie: wyborcza.pl [dostęp 10.01.2020 r.].
- Źródło: *Katalonia: na czym polega ten konflikt? Ekspert PISM: masowy separatyzm w Katalonii to nowość*, 22.10.2019 r., dostępny w internecie: polskieradio24.pl [dostęp 10.01.2020 r.].
- Źródło: Dominika Ćosić, *Belgia krok od przepaści*, 2010 r., nr 664, dostępny w internecie: miesiecznik.znak.com.pl [dostęp 10.01.2020 r.].
- Źródło: *Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym*, dostępny w internecie: mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl [dostęp 10.01.2020 r.].

Konflikty etniczne na obszarze państw członkowskich Unii Europejskiej

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Czy współcześnie każdy naród ma prawo do samostanowienia, tworzenia własnego państwa? Tak by się mogło wydawać, ale rzeczywistość jest inna. Okazuje się, że mimo powojennego ładu, opartego na państwach narodowych, w Europie istnieją dziesiątki wspólnot, które podkreślają odrębność od innych. Niektórym wystarczy autonomia, inne – jak Katalonia – dążą do niepodległości.

Ostatnio ruchy separatystyczne są coraz silniejsze i zmieniają mapę Europy. Na Starym Kontynencie istnieje ok. 300 różnych mniejszości – zarówno etnicznych, jak i narodowych. Największą grupą żyjącą na terenie Hiszpanii i Europy Zachodniej są Katalończycy (ok. 7 mln ludzi), kolejną – belgijscy Flamandowie (ok. 6 mln) oraz Walonowie (ok. 3 mln), Szkoci (ok. 5,2 mln) i Bretończycy z Wielkiej Brytanii (ok. 3 mln), a także zgromadzeni na terenie Hiszpanii Galijszczycy (ok. 2,7 mln) oraz Baskowie (ok. 2 mln). Dużą grupą są także Alzacczycy (ok. 1,8 mln) na obszarze Niemiec i włoscy Sardyńczycy (ok. 1,6 mln).

Twoje cele

- Zdefiniujesz mniejszość etniczną.
- Wyjaśnisz, czym jest konflikt etniczny.
- Scharakteryzujesz przyczyny konfliktów etnicznych.
- Przedstawisz konflikty etniczne w państwach członkowskich Unii Europejskiej.
- Przeanalizujesz konsekwencje konfliktów etnicznych w Unii Europejskiej.

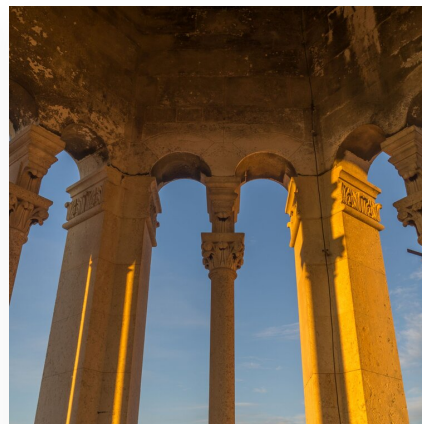
Dla zainteresowanych

**Duże mniejszości
narodowe w wybranych
państwach świata**

**Mniejszości narodowe –
przykłady łamania praw
mniejszości na świecie**

**Stan przestrzegania praw
mniejszości narodowych
i etnicznych w wybranym
państwie europejskim –
raport**

**Stan przestrzegania praw
mniejszości narodowych
i etnicznych w wybranym
państwie europejskim –
analiza**

Przeczytaj

Mniejszość etniczna

Prawo międzynarodowe za **mniejszość etniczną** uważa mieszkańców danego państwa, którzy różnią się od reszty obywateli pochodzeniem etnicznym i faktem, iż nie mają własnego państwa. Tym samym mniejszość etniczna różni się od mniejszości narodowej, która przynależy do danego narodu zorganizowanego w państwo. Deklaracja praw osób należących do mniejszości narodowych lub etnicznych, religijnych i językowych wydana przez Organizację Narodów Zjednoczonych w 1992 roku określa prawa, jakie mają te mniejszości. W polskim prawodawstwie mniejszością etniczną nazywamy tych mieszkańców Polski, którzy nie są polskiego pochodzenia, nie mają własnego państwa narodowego i mieszkają na terenie Polski od co najmniej stu lat.

“ Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym

3. Mniejszością etniczną, w rozumieniu ustawy, jest grupa obywateli polskich, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją;
- 3) dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji;
- 4) ma świadomość własnej historycznej wspólnoty etnicznej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę;
- 5) jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat;
- 6) nie utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.

Źródło: Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, dostępny w internecie: mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl [dostęp 10.01.2020 r.].

Ustawa uwzględnia następujące mniejszości etniczne:

- karaimską;
- łemkowską;

- romską;
- tatarską.

Ich koegzystencja w polskim społeczeństwie nie powoduje większych konfliktów i problemów społecznych.

Mniejszości etniczne możemy podzielić na zwarte, które od wielu pokoleń zamieszkują jeden obszar, i rozproszone, żyjące w [diasporze](#), oddaleni od siebie. W każdym z państw Unii Europejskiej występują różne mniejszości etniczne, które są częścią ich kulturowej i obyczajowej różnorodności.

Konflikt etniczny

[Konflikt etniczny](#) to zjawisko społeczne, do którego dochodzi między dwoma lub więcej nacjami. Mogą one być samodzielnymi bytami politycznymi lub częścią wielonarodowych i wieloetnicznych państw. Jest to typ konfliktu społecznego.

Przyczyny konfliktów etnicznych

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Formy konfliktów etnicznych

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Konsekwencje konfliktów etnicznych w Unii Europejskiej

Konsekwencją konfliktów etnicznych na obszarze Unii Europejskiej jest destabilizacja polityczna państw, na terenie których dochodzi do tego typu sytuacji.

Przykładem jest Hiszpania, gdzie [separatystyczny](#) ruch kataloński dąży do uzyskania niepodległości Katalonii, podobna sytuacja panuje w Kraju Basków. Działała tam do niedawna [ETA](#), organizacja terrorystyczna, która za pomocą zamachów destabilizowała władzę w Hiszpanii. Duży wpływ na pogłębianie problemu ma sport, szczególnie piłka nożna. W Katalonii bardzo ważną rolę pełni Duma Katalonii, czyli FC Barcelona. W Baskonii jest to Athletic Bilbao – klub, w którym grają wyłącznie Baskowie. Kibicowanie swoim klubom dla mieszkańców tych terenów ma wymiar lokalnego patriotyzmu. Dlatego mecze piłkarskie w hiszpańskiej Primera Division z udziałem Athletic Bilbao są pełne baskijskiej dumy i przywiązania do tradycji. Kibice tego klubu woleliby spadek z ligi, niż to, by w klubie grali inni zawodnicy poza Baskami.

Belgia dzieli się na trzy regiony: niderlandzką Flandrię, frankofońską Walonię i Brukselę. Od 2011 roku w tym kraju coraz głośniejsze mówi się o rozpadzie państwa. Przykład Belgii wyraźnie pokazuje, że nawet zagwarantowanie równych praw narodom w ramach państwa, federalizacja, decentralizacja i szerokie prawa dla poszczególnych regionów nie zabezpieczają przed pojawieniem się tendencji separatystycznych.

Innym obszarem z silnymi tendencjami niepodległościowymi jest Szkocja, gdzie w 2014 roku odbyło się referendum niepodległościowe. Przy dużej, 84-procentowej frekwencji ponad 44,7% głosujących opowiedziało się za odłączeniem Szkocji od Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej. Wynik nie pozwolił na odłączenie, ale pokazał, jak silne są tendencje odłączeniowe.

Oprócz Szkotów Anglia ma jeszcze problem z Kornwalią, mieszkańcami wyspy Man i Irlandią Północną – na separatyzm duży wpływ ma wyjście Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej.

Kopalnią separatyzmów są Włochy, gdzie ma miejsce konflikt między bogatymi regionami północnymi kraju a ubogim południem. We Francji, obok Bretanii i Korsyki, są także problemy z Baskami.

Reasumując, problem mniejszości etnicznych na terenie Unii Europejskiej jest poważnym wyzwaniem dla jej dalszego funkcjonowania. Każde państwo członkowskie, w którym to zjawisko występuje, może w wyniku dążeń odśrodkowych rozpaść się na mniejsze organizmy państwowe. Byłoby to niebezpieczne dla sprawnego funkcjonowania UE. Dlatego pokojowe i jak najbardziej demokratyczne rozstrzygnięcie konfliktów etnicznych w państwach członkowskich Unii Europejskiej jest zadaniem, z którym ta organizacja musi sobie poradzić w najbliższej przyszłości.

Słownik

autonomia

prawo jakiejś zbiorowości do samodzielnego rozstrzygania swoich spraw wewnętrznych

diaspora

(z gr. *diaspeirō* – rozmieszczać); rozproszenie członków danego narodu bądź grupy etnicznej wśród innych narodów lub też wyznawców danej religii wśród wyznawców innej, nadawane konkretnym grupom przez naukowców lub też w wyniku autodefiniowania; nazywa się tak również społeczność rozproszonych osób oraz geograficzną przestrzeń zamieszkiwaną przez taką społeczność

ETA

(z bask. *Euskadi Ta Askatasuna* – Baskonia i Wolność); separatystyczna organizacja terrorystyczna hiszpańskich Basków, istniejąca w latach 1959–2018

konflikt etniczny

rodzaj konfliktu społecznego, w którym bez względu na przyczyny stronami są narody, mniejszości narodowe bądź grupy etniczne funkcjonujące w społeczeństwach wielonarodowościowych i wieloetnicznych bądź na pograniczu etnicznym

mniejszość etniczna

grupa etniczna, która jest osiedlona na terytorium innej zbiorowości i wyróżnia się odrębnym pochodzeniem i kulturą, a często także językiem i religią; z jednej strony mniejszości etniczne zwykle starają się zachować swoją odrębność, z drugiej zwykle podlegają procesom asymilacji kulturowej

mniejszość narodowa

grupa ludzi zamieszkująca obszar danego państwa, odróżniająca się od większości społeczeństwa językiem, kulturą, pochodzeniem etnicznym bądź religią, posiadająca własne państwo narodowe

separatyzm

(z łac. *separatio* – oddzielenie); dążenie do wyodrębnienia się jakiejś grupy z całości; najbardziej typowy jest separatyzm narodowościowy, a jednym z jego przejawów – secesja narodowa; dążenie do odrębności pod względem narodowym, politycznym, etnicznym, religijnym; działalność mająca na celu wyodrębnienie terytorialne mniejszości narodowych; separatyzm jest dążeniem do oderwania się określonego terytorium od jakiegoś państwa i utworzenia odrębnej struktury państwowej

Mapa interaktywna

Polecenie 1

Zapoznaj się z mapą interaktywną, a następnie wykonaj ćwiczenia.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Przedstaw przyczyny konfliktu cypryjskiego.

Ćwiczenie 2

Scharakteryzuj postanowienia porozumienia wielkopiątkowego.

Ćwiczenie 3

Dokonaj analizy ruchów separatystycznych w Unii Europejskiej i wskaż, które zagrażają jej jedności.

Ćwiczenie 4

Scharakteryzuj wybrany, występujący w Polsce konflikt na tle etnicznym, posługując się poznaną klasyfikacją.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz zdanie prawdziwe.

- ☐ Mniejszość etniczna i narodowa to synonimy.
- ☐ Mniejszość etniczna różni się od mniejszości narodowej tym, że nie ma własnego państwa.

Ćwiczenie 2

Zaznacz cechy mniejszości etnicznej.

- ☐ W sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją.
- ☐ Może być bardziej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej.
- ☐ Jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 150 lat.
- ☐ Jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat.
- ☐ Dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji.

Ćwiczenie 3

Zdefiniuj pojęcie „mniejszość etniczna”.

Ćwiczenie 4

Podaj, które grupy ludności w Rzeczypospolitej Polskiej mają status mniejszości etnicznej.

Zaznacz właściwe odpowiedzi.

Porównaj swoją odpowiedź

Ćwiczenie 5

Przedstaw, jak dzielą się konflikty etniczne ze względu na ich zasięg.

Przeczytaj tekst i wykonaj polecenie.

“ Wygasły konflikt w Irlandii Północnej wybuchnie na nowo? Ostrzeżenie przed konsekwencjami Brexitu

Lider irlandzkiej partii Sinn Féin Gerry Adams przestrzegł, że wyjście Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej może podkopać tzw. porozumienie wielkopiątkowe, które utorowało drogę do unormowania sytuacji w Irlandii Północnej, wcześniej targanej krwawym konfliktem. Oceniał, że Brexit jest dla mieszkańców Ulsteru „wrogim działaniem”.

W czerwcowym referendum Irlandia Północna jako całość zagłosowała zdecydowanie za pozostaniem w UE (56-44 proc.), co jest zasługą przede wszystkim głosów katolików. Dlatego Adams ocenił, że Brexit może bardzo źle wpłynąć na sytuację w prowincji.

Intencja brytyjskiego rządu, by wyciągnąć Północ z UE, na przekór woli ludzi, którzy chcą w niej pozostać, jest wrogim działaniem – oświadczył lider Sinn Féin, cytowany przez „Guardiana”. W tym kontekście zwrócił uwagę na dwa elementy – ograniczenie swobodnego przepływu osób, towarów i usług przez granicę z Republiką Irlandii (największego partnera gospodarczego Ulsteru) oraz podważenie tzw. porozumienia wielkopiątkowego. (...) Zawarte w 1998 roku porozumienie wielkopiątkowe zakończyło jeden z najkrwawszych konfliktów w powojennej historii Europy.

Źródło: *Wygasły konflikt w Irlandii Północnej wybuchnie na nowo? Ostrzeżenie przed konsekwencjami Brexitu*, dostępny w internecie: wiadomosci.wp.pl [dostęp 10.01.2020 r.].

Przedstaw, dlaczego brexit zagraża mieszkańcom Irlandii Północnej.

Przeczytaj tekst i wykonaj polecenie.

((Maciej Stasiński

Baskowie chcą nowego statutu autonomii. Pójdą drogą Katalonii?

Parlament Kraju Basków rozpoczął debatę nad nowym statutem autonomicznym. W projektach autorzy upominają się o prawo do samostanowienia.

Nowy statut Kraju Basków ma zastąpić obecnie obowiązujący, napisany w 1979 roku, tuż po rozpadzie frankistowskiej dyktatury i przywróceniu w Hiszpanii demokracji.

Najważniejszym problemem będzie rozstrzygnięcie, czy Baskowie będą się domagać niepodległości, a jeśli tak, to jak zamierzają do niej dążyć: za pomocą rozmów z Hiszpanią czy poprzez próby oderwania Kraju Basków jednostronnie. (...) Kraj Basków jest jednym z najbogatszych wśród 17 regionów autonomicznych Hiszpanii. Zawdzięcza to zarówno wielkiemu samorządowi, jak i pomocy rządu hiszpańskiego. (...)

Idea niepodległości nie pociąga dziś większości baskijskiego społeczeństwa, opowiada się za nią zaledwie 20 proc. z 2,1 mln obywateli Kraju Basków. Jeszcze mniej zwolenników ma droga jednostronnego oderwania regionu od Hiszpanii. Dla najsilniej odrębnych narodowościowo i kulturalnie regionów: Kraju Basków, Katalonii i Galicji, koniec dyktatury Franco oznaczał przywrócenie lub stworzenie od nowa szerokiej autonomii politycznej, gospodarczej i kulturalnej w ramach nowej demokratycznej konstytucji Hiszpanii. Najszerzy samorząd wynegocjowali sobie wówczas Baskowie i Katalończycy. Tzw. statut z Guerniki dał Krajowi Basków (złożonemu

z trzech prowincji: Gipuzkoa, Vizcaya i Alava) ogromną władzę nie tylko w dziedzinie edukacji, kultury czy wymiaru sprawiedliwości, lecz także pełne prawo ściągania podatków w regionie oraz prawo uzgadniania z rządem w Madrycie kwoty oddawanej na utrzymanie państwa hiszpańskiego (*concierto*).

Od 1980 roku Kraj Basków był rządzony przeważnie przez największą partię lokalną, czyli umiarkowanych nacjonalistów z partii PNV i ich sojuszników, a raz tylko, przez trzy lata, przez socjalistów. Niemal przez cały czas baskijski samorząd istniał i rozkwitał pomimo terroru organizacji ETA. Terroryści zamordowali ponad 850 osób. Politycznie reprezentowali terrorystów w parlamencie baskijskim radykałowie ze zmieniających nazwy partii Batasuna, Euskal Herriarrok czy ostatnio Bildu.

Jednak dwa lata temu pokonana ETA złożyła broń, a w ubiegłym roku rozwiązała się ostatecznie. Wówczas nacjonaści baskijscy uznali, że w nowych czasach Kraj Basków potrzebuje nowego ustroju swojej małej ojczyzny.

Źródło: Maciej Stasiński, *Baskowie chcą nowego statutu autonomii. Pójdą drogą Katalonii?*, 2.12.2019 r., dostępny w internecie: wyborcza.pl [dostęp 10.01.2020 r.].

Scharakteryzuj zasady baskijskiej autonomii.

Przeczytaj tekst i wykonaj polecenie.

((Piotr Celinski

Greckie wyspy przepełnione uchodźcami. Ateny domagają się od Europy solidarności

Ateny domagają się od Unii Europejskiej bardziej równomiernego rozłożenia ciężaru migracyjnego. Greckie wyspy znów notują wzrost liczby przybywających migrantów. W przepełnionych obozach dochodzi do wzrostu liczby aktów przemocy oraz napięć między przedstawicielami różnych narodowości.

W ostatnich tygodniach na greckie wyspy w rejonie Morza Egejskiego ponownie dociera coraz więcej migrantów. „Od 7 lipca nie było dnia bez przybywających uchodźców” – powiedział grecki sekretarz stanu ds. polityki migracyjnej Jorgos Kumutsakos w wywiadzie dla portalu dziennika „Kathimerini”. Obecnie liczba migrantów na greckich wyspach przekracza 20 tys. To statystyki nienotowane od października ubiegłego roku. Ośrodek przyjmowania i rejestrowania uchodźców w Morii ma pojemność 3,5 tys. ludzi, tymczasem przebywa w nim ponad 6 tys. „9 sierpnia na wyspę przyłynęło 6 łodzi z 250 pasażerami” – wyjaśnił Kumutsakos. Wiceminister twierdzi, że wzrost liczby przybywających migrantów jest spowodowany powstaniem nowego szlaku migracyjnego pomiędzy kontynentalnym Aleksandropolis a wyspą Samotraka. Obecność dużej liczby osób z różnych państw zgromadzonych na małej przestrzeni rodzi konflikty etniczne. Tylko jednego sierpniowego dnia aresztowano w związku z zamieszkami 14 osób.

Źródło: Piotr Celinski, *Greckie wyspy przepełnione uchodźcami. Ateny domagają się od Europy solidarności*, 13.08.2019 r., dostępny w internecie: euractiv.pl [dostęp 10.01.2020 r.].

Podaj, jaka jest różnica między imigrantami a uchodźcami.

Przeczytaj tekst i wykonaj ćwiczenie.

“ Katalonia: na czym polega ten konflikt? Ekspert PISM: masowy separatyzm w Katalonii to nowość

(...) Masowy charakter separatystycznych tendencji pojawił się w Katalonii dopiero w ciągu ostatniej dekady – zauważyła w rozmowie z portalem PolskieRadio24.pl analityk Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych, Maciej Pawłowski. (...)

Katalończycy mają swój język, mówią po katalońsku...

Katalończycy są trochę odrębni językowo, kulturowo; wynika to z tego, że w historii byli częścią to Hiszpanii, to Francji. Ich język ma pewne francuskie naleciałości.

By pokazać, jak duże to wszystko budzi emocje i spory i jak wiele jest skrajnych opinii i ocen, trzeba tu powiedzieć, że w kwestii katalońskiego też niektórzy mają inne zdanie – uznawany on jest i za odrębny język, i za dialekt hiszpańskiego.

Co ciekawe, we Francji po drugiej stronie granicy mamy język oksytański, który jest bardzo podobny do katalońskiego. A oksytański uważany jest za dialekt w ramach języka francuskiego. (...)

Skąd wziął się zatem separatyzm?

Do ostatniego kryzysu gospodarczego w 2011 roku poparcie dla niepodległości Katalonii (a postulat ten pojawił się w latach 90.) wynosiło do 20 procent. W momencie gdy Hiszpania objęta została

kryzysem gospodarczym, spora część mieszkańców regionu uznała, że gdyby Katalonia jako najbogatszy region była osobnym krajem, nie musiałaby płacić podatków na biedniejsze hiszpańskie regiony, takie jak Estremadura czy Andaluzja, i w związku z tym poziom życia w Katalonii byłby wyższy.

Poparcie dla separatyzmu wzrosło. Waha się na przestrzeni ostatnich dwóch lat od 40 do 47 procent, ale podobna jest grupa przeciwników uzyskania niepodległości – także między 38 a 48 procentami.

Źródło: Katalonia: na czym polega ten konflikt? Ekspert PISM: masowy separatyzm w Katalonii to nowość, 22.10.2019 r., dostępny w internecie: polskieradio24.pl [dostęp 10.01.2020 r.].

Wyjaśnij, jakie są podstawy katalońskiego separatyzmu.

Przeczytaj tekst i wykonaj polecenia.

((Dominika Ćosić

Belgia krok od przepaści

Kiedy upadał mur berliński, była Jugosławia powoli szykowała się do rozpadu i wojny. Rok po zjednoczeniu Niemiec wybuchła wojna w Chorwacji i Słowenii. Dwadzieścia lat później, gdy Unia Europejska coraz silniej się integruje, kraj, w którym mieści się jej stolica – Belgia – rozpada się. Czy jednak korozja Belgii może być uznana za paradoks i negację procesu konsolidacji europejskiej?

Wręcz odwrotnie, to raczej potwierdzenie tezy o rosnącej sile państw narodowych. Istniejąca od 180 lat Belgia państwem narodowym nie jest, a patriotyzm belgijski to pojęcie znane co najwyżej mieszkańcom Brukseli. Żeby zrozumieć przyczyny dzisiejszych sporów wewnątrzbelgijskich, trzeba się cofnąć do historii. Powstanie królestwa Belgii w 1830 roku w jakimś sensie było cudem i absurdem zarazem. Pomimo że teoretycznie już 40 lat wcześniej proklamowano na krótko Zjednoczone Stany Belgijskie (i dopiero od tej pory zaczęto się posługiwać nazwą Belgia), nowe państwo nie miało modelu, do którego mogłoby się odnieść. To nie była, jak na przykład w wypadku Polski, rekonstrukcja czegoś, co kiedyś – choć może nie w tej samej formie – istniało. Belgia jako samodzielne państwo była nową substancją, złożoną z dwóch odrębnych części składowych: bogatej, zamieszkałej przez lepiej wykształconych, frankojęzycznych mieszkańców Walonii i flamandzkojęzycznej, zacofanej gospodarczo Flandrii, której ze względu na język o wiele bliżej było do Niderlandów. Tym, co je łączyło i co ostatecznie legło u podstaw zjednoczenia Belgii, był katolicyzm. Katolicy Flamandowie nie wyobrażali sobie współistnienia z kalwinami z Holandii. Sprzyjała też powstaniu Belgii ówczesna sytuacja polityczna

– taki kraj Europy w tamtym czasie był potrzebny (brytyjska zasada zachowania równowagi sił), bo osłabiał potęgę Niderlandów, a także Francji i Prus.

Dewizą pierwszego króla z dynastii Sachsen-Coburg-Gotha, Leopolda I, było: „W jedności siła”. Jedność belgijska była i jest pojęciem iluzorycznym. Wzmacniały ją cztery czynniki: monarcha, religia katolicka, bogactwo państwa (zwłaszcza gdy skolonizowano Kongo) i ataki z zewnątrz. Szybko jednak zaczęło dochodzić do kolizji, w sporej mierze wywołanych brakiem skutecznej polityki integracyjnej. Aż do połowy XX wieku Walonia była tą lepszą Belgią, bardziej wykształconą, bardziej uprzemysłowioną, zamożniejszą. Rolnicza Flandria była traktowana po macoszemu, w instytucjach państwowych dominowali frankofoni, którzy niechętnie dopuszczali do wyższych stanowisk Flamandów, utrudniając im nawet edukację. Wraz z uprzemysłowieniem Flandrii sytuacja zaczęła się zmieniać. Do tego stopnia, że teraz to Flandria jest bogatszą i silniejszą częścią Belgii. I choć kolejne zmiany w prawie zmierzały ku równouprawnieniu obu części (w 1963 roku podzielono Belgię na trzy regiony: Flandrię, Walonię i Brukselę, a 30 lat później regiony te uzyskały jeszcze większą autonomię i Belgia stała się federacją), przepaść się pogłębiała. Co dziś spaja Belgię?

Nie są to tradycyjne atrybuty tożsamości narodowej: wspólny język, wspólna historia i kryterium etniczne. Jej premier Yves Leterme powiedział kiedyś, iż są to: król, piwo i drużyna piłkarska. Trzeba przy tym dodać, że coraz więcej Belgów jest zdania, iż po śmierci obecnego króla Alberta II Belgia powinna przestać być monarchią. Postępująca sekularyzacja państwa sprawiła, iż spoiwo, jakim była wspólna religia, straciło rację bytu. Dwa narody: flamandzki i waloński, są sobie coraz bardziej obce. Kiedy obserwuję dzisiejszą Belgię, nasuwa mi się porównanie z byłą Jugosławią. Tam podziały narodowościowe, religijne i kulturowe były zwalczane przez komunistyczne władze. Celem Tity

było stworzenie Jugosławii, narodu jugosłowiańskiego i nowej religii titoizmu.

Źródło: Dominika Ćosić, *Belgia krok od przepaści*, 2010 r., nr 664, dostępny w internecie: miesiecznik.znak.com.pl [dostęp 10.01.2020 r.].

1. Przedstaw przyczyny konfliktu etnicznego we współczesnej Belgii.

2. Odpowiedz, czy zgadzasz się ze stwierdzeniem, że Belgia nie jest państwem narodowym.

Uzasadnij swoją odpowiedź.

Dla nauczyciela

Autor: Jarosław Dyrda

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Konflikty etniczne na obszarze państw członkowskich Unii Europejskiej

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

Uczeń:

4) przedstawia konflikty etniczne na obszarze państw członkowskich Unii Europejskiej; lokalizuje je, wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- definiuje pojęcie *mniejszość etniczna* i wskazuje, co różni je od mniejszości narodowej;
- wyjaśnia, czym jest konflikt etniczny;
- charakteryzuje przyczyny konfliktów etnicznych;
- przedstawia konflikty etniczne w państwach członkowskich Unii Europejskiej;
- analizuje konsekwencje konfliktów etnicznych w Unii Europejskiej.

Strategie nauczania:

- lekcja odwrócona;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca;

- burza mózgów;
- praca z tekstem źródłowym.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Na poprzednich zajęciach klasa została poproszona o przygotowanie kilku przykładów konfliktów etnicznych toczących się na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej.
2. Przedstawienie tematu oraz celów zajęć .

Faza realizacyjna

1. Zajęcia rozpoczynają się od lektury fragmentu Ustawy z dnia 6 stycznia 2005 roku o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Każdy indywidualnie zastanawia się nad tym, co oznacza pojęcie „mniejszość etniczna”. Następnie klasa wspólnie redaguje definicję tego pojęcia.
2. Burza mózgów – zespół klasowy odpowiada na pytanie: „Dlaczego dochodzi do konfliktów etnicznych w Europie i jaką one przybierają formę?”. Uczniowie przedstawiają swoje propozycje, które są zapisywane na tablicy jako element notatki z lekcji. Po fazie twórczej następuje weryfikacja pomysłów.
3. Praca z mapą interaktywną „Konflikty etniczne w Unii Europejskiej” – każdy z uczniów krótko przedstawia konflikt etniczny na terenie UE, z którym zapoznał się w czasie realizacji zadania przydzielonego przed zajęciami. Następnie sprawdza, czy jest on naniesiony na mapę interaktywną. Jeśli tak, to klasa zapoznaje się z załączonym opisem konfliktu etnicznego. Jeśli nie, zostaje on dopisany do notatki z lekcji.
4. Po przedstawieniu wszystkich propozycji i analizie mapy klasa zastanawia się nad konsekwencjami konfliktów etnicznych dla państw, w których one występują, oraz ich skutkami dla całej Unii Europejskiej.

Faza podsumowująca

1. Wykonanie ćwiczeń dołączonych do mapy „Konflikty etniczne w Unii Europejskiej” i wspólne omówienie odpowiedzi.
2. Wykonanie ćwiczeń 5–8 z sekcji „Sprawdź się”.

Praca domowa:

Wykonaj pozostałe ćwiczenia interaktywne.

Materiały pomocnicze:

Konflikty etniczne w Europie Środkowej i Południowo-Wschodniej, Ośrodek Studiów Wschodnich, Warszawa 2002.

Wygasły konflikt w Irlandii Północnej wybuchnie na nowo? Ostrzeżenie przed konsekwencjami Brexitu, wiadomosci.wp.pl.

Maciej Stasiński, *Baskowie chcą nowego statutu autonomii. Pójdą drogą Katalonii?*, wyborcza.pl.

Piotr Celinski, *Greckie wyspy przepełnione uchodźcami. Anteny domagają się od Europy solidarności*, euractiv.pl.

Katalonia: na czym polegał ten konflikt? Ekspert PISM: masowy separatyzm w Katalonii to nowość, polskieradio24.pl.

Dominika Ćosić, *Belgia krok od przepaści*, nr 664, 2010, miesiecznik.znak.com.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Mapa może zostać wykorzystana podczas lekcji powtórzeniowej lub przy omawianiu tematów poświęconych konfliktom na świecie, terroryzmowi lub problemom społecznym.